

آیین نامه معاملات در بورس اوراق بهادار تهران

قسمت اول: مقررات عمومی

ماده ۱. تعاریف

(الف) منظور از "عرضه"، عبارت است از، اعلام فروش اوراق بهادار از طرف کارگزار فروشنده.

(ب) "تقاضا"، عبارت است از اعلام آمادگی کارگزار خریدار نسبت به خرید اوراق بهادار.

(ج) "قیمت"، عبارت است از نرخى که برای هر واحد اوراق بهادار از طرف کارگزاران عنوان می شود.

(د) "قیمت باز"، در مواقعی که خریدار یا فروشنده تعیین قیمت را به کارگزار واگذار مینماید، کارگزار دارای دستور معامله با قیمت باز میباشد.

(ه) "قیمت محدود"، در مواقعی که خریدار یا فروشنده، حداکثر یا حداقل قیمتی را برای معامله های سهام خود تعیین مینماید، کارگزار دارای دستور معامله با قیمت محدود است.

(و) "قیمت معین"، در مواقعی که خریدار یا فروشنده، قیمت ثابتی را برای انجام معامله سهام خود تعیین مینماید، کارگزار دارای دستور معامله با قیمت معین است.

(ز) "قیمت مقطوع"، عبارت است از قیمت ثابتی که کارگزار برای خرید یا فروش اوراق بهادار تعیین مینماید.

(ح) منظور از "سازمان"، در این آیین‌نامه، سازمان کارگزاران بورس اوراق بهادار تهران است.

ماده ۲. در صورتی که کارگزاری اوراق بهاداری را برای فروش با قیمت مقطوع عرضه کند، خود

وی نمی‌تواند قیمتی کمتر از قیمت مقطوع برای خرید اعلام نماید، اوراق بهاداری که به قیمت

مقطوع برای فروش عرضه می‌گردد، به نخستین کارگزاری که آمادگی خود را به خرید به قیمت

مزبور اعلام نماید، فروخته خواهد شد. در صورتی که قیمت‌های پیشنهاد شده، کمتر از قیمت

مقطوع باشد، معامله انجام نخواهد شد. در صورت آمادگی فروشنده به فروش به بالاترین قیمت

پیشنهاد شده، کارگزار فروشنده، پس از ابطال پیشنهاد اولیه، پیشنهاد جدیدی ارائه می‌دهد.

ماده ۳ در صورتی که چند تن از کارگزاران، در آن واحد، هر یک تعدادی از سهام یک شرکت

یا اوراق قرضه یا مشارکت از یک سری را برای فروش به قیمت معین عرضه نمایند و تقاضای

خرید تمام اوراق عرضه شده به قیمتی کمتر از قیمت پیشنهاد شده شود، معامله فقط در مورد اوراق

کارگزار یا کارگزاری خود را به فروش اوراق عرضه شده به قیمت مورد تقاضا اعلام

نمایند، قطعیت مییابد.

ماده ۴. در صورتی که کارگزار فروشنده، اوراقی را برای فروش عرضه نماید، و کارگزار

خریدار، قیمتی را برای خرید اعلام کند و در صورتی که کارگزار فروشنده، پیش از پرداختن به

معامله‌های دیگر یا اعلام تنفس، صراحتاً اعلام نماید که در قیمت پیشنهادی حاضر به فروش

اوراق عرضه شده نیست، کارگزار خریدار، متعهد است که قیمت پیشنهادی خود را حفظ نماید و

اوراق را، در صورت موافقت کارگزار فروشنده به فروش به قیمت مزبور، خریداری نماید. عدول

از خرید به قیمت پیشنهادی جایز نیست.

ماده ۱۰. در صورتی که کارگزاری نسبت به خرید تعدادی از اوراق به نرخ معینی، اعلام آمادگی نماید، معامله در مورد اوراق نخستین کار گزار یا کار گزارانی که حاضر باشند تمام یا قسمتی از اوراق را به قیمت مزبور به فروش رسانند، قطعیت مییابد.

ماده ۱۱. در صورتی که عرضه یا تقاضای کار گزاران فروشنده یا خریدار در قیمت‌های معین اعلام گردد، و در هر مورد، خریدار یا فروشنده‌ای در این نرخ‌ها وجود نداشته باشد، عرضه و تقاضای مزبور، پس از پرداختن به معامله دیگر، به خودی خود، ابطال می‌گردد و در صورت تمایل کار گزار، این عرضه و یا تقاضا، دوباره در همان جلسه تکرار می‌شود.

ماده ۱۲. در مواردی که کارگزاری نسبت به تضمین فروش یا اداره امور مربوط به فروش مبلغ متناهی اوراق تعهد نموده و نسبت به بازاریابی برای این اوراق اقدام نموده باشد، مراتب باید قبلاً به اطلاع دبیر کل سازمان برسد تا وی بتواند با توجه به هزینه و زحمتی که کار گزار ذیربط در این زمینه متحمل گردیده است، حق تقدمی برای وی در نظر گیرد. در این موارد، سازمان طی جلسه‌ای که با حضور کار گزاران تشکیل خواهد شد، نسبت به تعیین سهمیه برای هر کار گزار اقدام لازم را به عمل آورده و سهمیه هر یک از کار گزاران را که در هر صورت، از میزان مورد درخواست آنها بیشتر نخواهد بود، به هر یک از آنها ابلاغ مینماید و کار گزاران موظفند میزان فروش تعیین شده را در روزی که اوراق برای فروش عرضه می‌گردد، مراعات کنند و برای فروش سهمیه خود اقدام

نمایند.

ماده ۱۳. وجوه مربوط به سهام معامله شده در بورس همراه با وکالت نامه فروش سهام و اصل سهام باید حداکثر تا ۷۲ ساعت از تاریخ معامله بین کارگزاران خریدار و فروشنده رد و بدل گردد. کارگزار فروشنده، موظف است تشریفات مربوط به انتقال سهام معامله شده را ظرف هفت روز از تاریخ معامله انجام داده و سهام را تحویل خریدار نماید. در صورتی که علل یا توافقی دیگر در مورد تحویل بعد از مهلت های تعیین شده، وجود داشته باشد، مراتب باید قبلاً به اطلاع دبیرکل سازمان برسد. در هر صورت، معامله انجام شده، قطعی به شمار میرود.

ماده ۱۴. وجوه مربوط به معامله های اوراق قرضه و مشارکت، باید حداکثر ظرف ۲۴ ساعت از تاریخ معامله، واریز شود. بهره گذشته اوراق تا روز دریافت وجوه، به نفع فروشنده، محاسبه و اخذ میگردد. بنابراین، در موقع معامله باید توافق لازم بین کارگزاران خریدار و فروشنده در مورد زمان پرداخت وجوه و تحویل اوراق به عمل آید تا بهره گذشته محاسبه گردد. در صورتی که وجوه اوراق قرضه پس از ۲۴ ساعت پرداخت نشود، کارگزار فروشنده میتواند نسبت به ابطال معامله یا اخذ بهرهای از قرار ۱۲ درصد در سال برای هر روزی که وجه دیرتر پرداخته شود، اقدام نماید. در صورت، کارگزار خریدار نمیتواند معامله انجام شده را ابطال نماید و در صورت مطالبه خسارت از طرف کارگزار فروشنده، موظف به پرداخت آن است. تبصره: خریدار باید خسارت های تأخیر قانونی ناشی از تأخیر پرداخت و وصول وجه اوراق را به کارگزار خود پردازد. تسلیم اوراق به خریدار، موکول به انجام تعهدات خریدار، از جمله پرداخت خسارت تأخیر تأدیه

قانونی است.

ماده ۱۵. معامله‌های اوراق قرضه و مشارکت طبق مندرجات راهنمای معامله‌های اوراق قرضه* و مشارکت در بورس که جزء لاینفک این آیین‌نامه است، انجام خواهد شد. *برای اطلاع از مندرجات این راهنما، به سازمان کارگزاران بورس اوراق بهادار تهران مراجعه کنید.

ماده ۱۷. در صورتی که کارگزاری، تعدادی اوراق بهادار برای فروش عرضه نماید، و کارگزاران دیگر، خریدار قسمتی از آن باشند، کارگزار عرضه‌کننده، مکلف است پس از قطعی شدن معامله، اوراق را تفکیک نموده و آن قسمت از اوراق را که نسبت به آنها تعهد خرید شده است، به خریداران انتقال دهد. در صورتی که کارگزار بخواهد این گونه اوراق را به طور یکجا به فروش برساند، باید در موقع عرضه، این موضوع را مطرح نماید. ماده ۱۸. در مواقعی که اعلام خرید کارگزاران یا قطعیت معامله مورد تردید باشد، رأی دبیرکل سازمان یا نماینده وی در حل اختلاف، قطعی است و باید از آن پیروی کنند.

ماده ۱۹. در موارد زیر، معامله قطعی شناخته می‌شود: الف) در صورتی که عرضه اوراق به قیمت مقطوع صورت گیرد، نخستین کارگزاری که آمادگی خود را برای خرید به قیمت مزبور اعلام نماید، خریدار اوراق عرضه شده، خواهد بود. اگر چند کارگزار، اعلام خرید خود را همزمان اعلام نمایند، اوراق عرضه شده، به نسبت تقاضا، به کارگزارانی که همزمان اعلام خرید نموده‌اند فروخته می‌شود و اگر در تقدم یا تأخر اعلام خرید اختلاف باشد، باید از اظهارنظر و اعلام دبیرکل سازمان یا نماینده وی پیروی کنند. ب) در صورتی که عرضه به قیمت رقابتی صورت گیرد،

کارگزاری را که عرضه کننده به عنوان خریدار به بالاترین قیمت مخاطب قرار میدهد، خریدار اوراق شناخته می شود. اگر مورد ابهامی در این زمینه پیش آید، رأی دبیرکل سازمان یا نماینده وی باید اجرا شود. ج) اگر دبیرکل سازمان یا نماینده وی تشخیص دهد که کارگزاری صراحتاً با انجام معامله ای موافقت نموده است، معامله مزبور تمام شده به شمار میرود.

آیین نامه اجرایی قانون نحوه انتشار اوراق مشارکت

(مصوب هیأت وزیران ۱۸/۵/۷۷)

ماده ۱. در این آیین نامه اصطلاحات زیر در معانی مشروح به کار رفته است:

منظور از انتفاع، انتفاع مالی است، به نحوی که فایده های ناشی از بهره برداری طرح قابل فروش و

قابل تقویم به پول باشد.

-اوراق مشارکت: اوراق بهادار با نام یا بینامی است که به موجب قانون یا مجوز بانک مرکزی

جمهوری اسلامی ایران به قیمت اسمی مشخص برای مدت معین و برای تأمین بخشی از منابع مالی

مورد نیاز طرحهای عمرانی-انتفاعی دولت مندرج در قوانین بودجه سالانه کشور یا برای تأمین

منابع مالی مورد نیاز جهت ایجاد، تکمیل و توسعه طرحهای سودآور تولیدی، ساختمانی و خدماتی

شامل منابع مالی لازم برای تهیه مواد اولیه مورد نیاز واحدهای تولیدی توسط دولت، شرکت های

دولتی، شهرداری ها و مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی و مؤسسات عام المنفعه و شرکت های

وابسته به دستگاه های مذکور، شرکت های سهامی عام و خاص و شرکت های تعاونی تولید منتشر

می شود و سرمایه گذارانی که قصد مشارکت در اجرای طرح های یاد شده را دارند از طریق عرضه

عمومی واگذار میگردد.

-اوراق مشارکت قابل تعویض با سهام: اوراقی است که توسط شرکت های سهامی عام منتشر و

در سررسید نهایی با سهام سایر شرکت های پذیرفته شده در سازمان بورس اوراق بهادار تعویض

می شود.

-اوراق مشارکت قابل تبدیل به سهام: اوراقی است که توسط شرکت های سهامی عام منتشر و در

سررسید نهایی یا زمان تحقق افزایش سرمایه به سهام شرکت های موضوع طرح اوراق مشارکت،

تبدیل می گردد.

-ناشر: دستگاه دولتی یا غیر دولتی است که به موجب ماده (۱) قانون، اجازه انتشار اوراق

مشارکت را دارد.

-عامل: بانکی است که از طرف ناشر نسبت به عرضه اوراق برای فروش، پرداخت سود

علی الحساب و قطعی، بازپرداخت اصل مبلغ اوراق مشارکت در سررسید یا بازخرید آن قبل از

سررسید، کسر و پرداخت مالیات موضوع ماده (۷) قانون و انجام سایر امور مرتبط، طبق قرارداد

عاملیت مبادرت می‌ورزد.

-امین: شخص حقیقی یا حقوقی است که از طرف بانک مرکزی انتخاب می‌شود و به منظور

حفظ منافع دارندگان اوراق مشارکت و حصول اطمینان از صحت عملیات ناشر در طرح، نسبت

به مصرف وجوه، نحوه نگهداری حسابها و صورتهای مالی و عملکرد اجرایی ناشر به موجب

قرارداد منعقد شده، مستمراً رسیدگی و اظهار نظر مینماید. وظایف امین در مورد طرح‌های عمرانی -

انتفاعی دولت به مسئولیت سازمان برنامه و بودجه انجام خواهد شد.

-بانک مرکزی: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

-هیأت تشخیص: هیأتی است مرکب از نمایندگان وزارت امور اقتصادی و دارایی، سازمان برنامه و

بودجه و بانک مرکزی که انتفاعی بودن طرح‌های عمرانی دولت را مورد تأیید قرار میدهد.

ماده ۲. دارندگان اوراق مشارکت که به نسبت قیمت اسمی و مدت زمان مشارکت در نتیجه مالی

حاصل از اجرای طرح‌های مربوط سهم خواهند بود.

ماده ۳. هر ورقه مشارکت نشان دهنده میزان قدرالسهم دارنده آن در مشارکت است. با فروش

اوراق مشارکت رابطه وکیل و موکل بین "ناشر" و خریدار اوراق محقق می‌شود. "ناشر" به

وکالت از طرف خریداران اوراق میتواند نسبت به مصرف وجوه حاصل از فروش اوراق جهت اجرای طرح و خرید و فروش هرگونه کالا، خدمت و دارایی مربوط به طرح اقدام نماید. انتقال اوراق به اختیار تفویضی تحت عنوان وکالت خدشه وارد نمینماید و این رابطه تا سررسید اوراق بین ناشر و دارندگان اوراق نافذ و معتبر است.

ماده ۶. حداکثر میزان (سقف) اوراق مشارکت قابل انتشار برای طرحهای موضوع ماده (۴) قانون در هر سال با توجه به سیاستهای پولی و مالی کشور توسط شورای پول و اعتبار تعیین و اعلام میگردد.

ماده ۷. گزارش توجیه فنی-اقتصادی و مالی طرحهای عمرانی-انتفاعی دولت باید به سازمان برنامه و بودجه ارائه شود. سازمان برنامه و بودجه گزارش مزبور را همراه با نظرات کارشناسی خود ظرف یک ماه در هیأت تشخیص انتفاعی بودن طرحهای عمرانی-انتفاعی دولت مذکور در ماده (۱) این آیین نامه مطرح و هیأت تشخیص حداکثر ظرف یک ماه نظر قطعی خود را در مورد انتفاعی بودن از طریق سازمان برنامه و بودجه به دستگاههای اجرایی اعلام مینماید. طرحهای

عمرانی-انتفاعی دولتی که به تأیید هیأت تشخیص رسیده باشد توسط سازمان برنامه و بودجه در لایحه بودجه سال آینده با علامت مشخص درج خواهد شد. تضمین بازپرداخت اصل و سود علیالحساب و سود تخصیص یافته اوراق مشارکت عمرانی دولت طبق ماده (۳) قانون خواهد بود.

ماده ۸. حداقل سهم الشرکه ناشر در هر طرح (اعم از آورده نقدی و غیرنقدی) و میزان (سقف فردی) اوراق مشارکت قابل انتشار برای طرحهای موضوع اوراق مشارکت (به استثنای طرحهای

عمرانی-انتفاعی دولت) با رعایت وضعیت مالی و اعتباری ناشر توسط بانک مرکزی تعیین می شود.

ماده ۱۱. در صورت فروش صددرصد اوراق مشارکت منتشر شده در مدت مقرر، بانک مرکزی

اجازه برداشت از وجوه جمع آوری شده را به ناشر خواهد داد. در صورت عدم فروش صددرصد

اوراق مشارکت منتشر شده در مدت مذکور بانک مرکزی باید از طریق تمدید مهلت فروش یا

طرق دیگر چگونگی تأمین کسری منابع مورد نیاز طرح را توسط ناشر تعیین نماید. در صورت

عدم تأمین کسری منابع توسط ناشر طی مهلت مقرر، بانک مرکزی دستور انتظار اطلاعیه مربوط به

استرداد وجوه دارندگان اوراق مشارکت را حداکثر ظرف یک هفته به عامل خواهد داد. هزینه های

مالی ناشی از این امر بر عهده ناشر خواهد بود.

ماده ۱۲. بانک مرکزی به منظور حصول اطمینان از بازپرداخت اصل اوراق مشارکت در سررسید،

به تشخیص خود، ناشر را ملزم به تأمین تضمین های لازم نزد عامل مینماید.

ماده ۱۳. میزان سود قطعی قابل پرداخت به دارندگان اوراق، پس از خاتمه اجرای طرح توسط

امین طرح ظرف پنج ماه پس از سررسید نهایی محاسبه و به تأیید بانک مرکزی خواهد رسید.

ماده ۱۵. ناشر موظف است بازپرداخت اصل و سود متعلق را در سررسیدهای مقرر در اوراق،

تعهد کند و وثایق لازم را برای تضمین بازپرداخت اصل و سود متعلق به اوراق توسط عامل، در

اختیار عامل قرار دهد. در صورت عدم ایفای تعهدات در سررسیدهای مقرر، عامل مکلف است از

محل تضمین مذکور رأساً اقدام نماید. مهلت پرداخت مابه التفاوت سودهای قطعی و سودهای

علی‌الحساب پرداخت شده بر حسب انواع اوراق حداکثر شش ماه پس از سررسید نهایی اوراق، خواهد بود.

ماده ۱۶. ناشر موظف است طبق اعلام عامل وجوه لازم را جهت پرداخت سود و اصل اوراق

مشارکت، در سررسیدهای مربوط تأمین و در اختیار عامل قرار دهد. هرگونه تأخیر در تأمین منابع فوق، مشمول پرداخت وجه التزام تأخیر تأمین منابع به میزان مقرر در قرارداد عاملیت خواهد شد.

ماده ۱۸. اعطای هرگونه امتیازی به دارندگان اوراق مشارکت از جمله، اختیار تعویض یا تبدیل

اوراق مشارکت و تخفیفات فروش منوط به موافقت بانک مرکزی و اخذ تضمینات لازم توسط

عامل است. تبصره: اعطای این گونه امتیازات از جمله تعهداتی به حساب می‌آید که باید به موقع ایفا

گردد و تأخیر در اعطای آن مشمول خسارت ناشی از تأخیر زمانی و افزایش قیمت خواهد بود.

ماده ۱۹. ناشر موظف است، چنانچه اوراق علاوه بر سازمان بورس اوراق بهادار (که با مجوز

سازمان بورس صورت می‌گیرد.) توسط عامل نیز قابل معامله و قابل بازخرید قبل از سررسید باشد،

وجوه لازم را جهت بازخرید اوراق، طبق قرارداد عاملیت در اختیار عامل قرار دهد.

ماده ۲۰. ناشر موظف است حق‌الزحمه انجام خدمات امین را، به ترتیب مقرر در قرارداد منعقد

شده بین بانک مرکزی و امین پرداخت نماید، و بلافاصله پس از فروش اوراق، سیستم حسابداری

مطابق با استانداردهای مورد قبول سازمان حسابرسی را در مورد طرح مورد نظر به طور جداگانه و

خارج از سایر عملیات و فعالیت‌های خود، مستقر و به مورد اجرا گذارد. تبصره: امین طرح‌های

عمرانی-انتفاعی دولت از مفاد این ماده مستثنی است.

ماده ۲۱. ناشر موظف است، اطلاعیه حاوی گزارش وضعیت مالی و عملکرد اجرایی طرح را

همراه اظهار نظر امین، پس از کسب مجوز انتشار اطلاعیه از بانک مرکزی، حداقل هر شش ماه یا

در مقاطعی که توسط بانک مرکزی تعیین میگردد، از طریق یکی از روزنامه‌های کثیرالانتشار

منتشر نماید.

ماده ۲۲. امین موظف است، نسبت به مصرف وجوه، نگهداری حساب‌ها و صورتهای مالی طرح

رسیدگی و اظهار نظر نماید و گزارش‌های مربوط را حداکثر هر شش ماه یک بار، به بانک مرکزی

ارائه دهد.

ماده ۲۴. عامل، اوراق مشارکت را برای فروش عرضه و سود علی‌الحساب اوراق را پس از کسر

مالیات در مقاطع تعیین شده پرداخت مینماید.

ماده ۲۵. عامل، اصل مبلغ اوراق را در سررسید با رعایت ماده (۱۵) این آیین‌نامه بازپرداخت

مینماید.

ماده ۲۶. عامل، سود قطعی اوراق مشارکت را پس از کسر مالیات و تأیید بانک مرکزی پرداخت

مینماید.

ماده ۲۹. اوراق مشارکت ممکن است، قابل تعویض با سهام سایر شرکت‌های پذیرفته شده در

سازمان بورس اوراق بهادار باشد. در این صورت ناشر موظف است، حداقل به میزان اوراق

مشارکت قابل تعویض، موجودی سهام شرکت های مذکور را تا سررسید نهایی اوراق مشارکت نگهداری نماید.

ماده ۳۰. اوراق مشارکت ممکن است، قابل تبدیل به سهام شرکت (سهامی عام) باشد. در این صورت مجمع عمومی فوق العاده بنا به پیشنهاد هیأت مدیره و گزارش خاص بازرس یا بازرسان شرکت اجازه انتشار اوراق مشارکت را میدهد و شرایط و مهلتی را که طی آن دارندگان این گونه اوراق خواهند توانست اوراق خود را به سهام شرکت تبدیل کنند، تعیین و اجازه افزایش سرمایه را به هیأت مدیره خواهد داد. تبصره: مابه التفاوت سود قطعی و سود علی الحساب میتواند قابل تعویض یا تبدیل به سهام باشد.

ماده ۳۳. در مورد ماده (۳۰) هیأت مدیره شرکت براساس تصمیم مجمع عمومی مذکور در همان ماده در پایان مهلت مقرر معادل مبلغ بازپرداخت نشده اوراق مشارکتی که جهت تبدیل به سهام شرکت عرضه شده است، سرمایه شرکت را افزایش داده و پس از ثبت این افزایش در مرجع ثبت شرکتها سهام جدید صادر خواهد کرد و به دارندگان اوراق مذکور معادل مبلغ بازپرداخت نشده اوراقی که به شرکت تسلیم کرده اند سهم خواهد داد.

ماده ۳۴. از تاریخ تصمیم مجمع مذکور در ماده (۳۰) تا سررسید نهایی اوراق یا زمان تحقق افزایش سرمایه موضوع اوراق مشارکت، شرکت نمیتواند اوراق مشارکت جدید قابل تعویض یا قابل تبدیل به سهام منتشر کند، یا نسبت به کاهش یا افزایش سرمایه اقدام نماید یا سرمایه خود را مستهلک سازد یا آن را از طریق بازخرید سهام کاهش دهد، یا اقدام به تقسیم اندوخته کند یا در

نحوه تقسیم منافع تغییراتی بدهد. کاهش سرمایه شرکت در نتیجه زیانهای وارد شده که منتهی به
تقلیل مبلغ اسمی سهام یا تقلیل تعداد سهام بشود، شامل سهامی که دارندگان اوراق مشارکت در
نتیجه تبدیل اوراق خود دریافت میدارند نیز میگردد، این گونه دارندگان اوراق قرضه از همان
موقع انتشار اوراق مذکور، سهامدار شرکت محسوب میشوند.

ماده ۳۵. از تاریخ تصمیم مجمع مذکور در ماده (۳۰) تا سررسید نهایی اوراق مشارکت یا زمان
تحقق افزایش سرمایه موضوع اوراق مشارکت، صدور سهام جدید در نتیجه انتقال اندوخته سرمایه
و به طور کلی دادن سهم یا تخصیص یا پرداخت وجه به سهامداران تحت عناوینی از قبیل جایزه یا
منافع انتشار سهام ممنوع خواهد بود مگر آن که حقوق دارندگان اوراق مشارکت که متعاقباً اوراق
خود را به سهام شرکت تبدیل میکنند به نسبت سهامی که در نتیجه تبدیل مالک میشوند حفظ
شود. به منظور فوق شرکت باید تدابیر لازم را اتخاذ کند تا دارندگان اوراق که متعاقباً اوراق خود
را به سهام شرکت تبدیل میکنند بتوانند به نسبت و تحت همان شرایط حقوق مالی مذکور را استیفا
نمایند.

آیین نامه اجرایی انتشار اخبار معاملات براساس اطلاعات درونی

(مصوب ۱۳۷۸/۷/۲۵ شورای بورس)

ماده ۱. اشخاصی که به اطلاعات مؤثر بر قیمت سهام دسترسی میابند به دو گروه تقسیم میشوند.

گروه اول: شامل افرادی که یا در تصمیم گیریهای مربوط به شرکتها دخالت دارند و یا به دلیل موقعیت شغلی خود میتوانند به طور مستقیم به اطلاعات مؤثر دسترسی داشته باشند این افراد عبارتند از:

(الف) مدیرعامل، اعضای هیأت مدیره، مدیران طبق حکم، مشاوران، حسابرس و بازرس قانونی و بستگان درجه اول آنان، سهامدارانی که مجموع سهام خود و بستگان درجه اول آنان حداقل معادل ۱۰ درصد سرمایه شرکت میباشد و بستگان درجه اول آنان.

(ب) مدیرعامل و اعضاء هیأت مدیره و مدیران ذیربط و یا نمایندگان شرکت های سرمایه گذار در شرکت های سرمایه پذیری که حداقل ۱۰ درصد سهام آن در تملک شرکت سرمایه گذار بوده و یا شرکت سرمایه گذار حداقل یک عضو در هیأت مدیره شرکت سرمایه پذیر داشته باشد.

ماده ۳. معاملات اشخاص موضوع این آیین نامه توسط دبیرکل سازمان بورس مورد بررسی قرار گرفته و در معاملات غیرمتعارف، نسبت به انتشار اخبار آن اتخاذ تصمیم خواهد نمود. تبصره: در صورت لزوم دبیرکل سازمان بورس میتواند پس از کسب موافقت ریاست محترم شورای بورس، موضوع معاملات اشخاص گروههای دوگانه فوق، را از طریق رسانه های

عمومی نیز به اطلاع عموم رسانده و مراتب را به اطلاع شورای بورس برساند.

آیین نامه بند (و) ماده (۱۴) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران موضوع شیوه های قیمت گذاری سهام، تخفیفها و چگونگی پرداخت قیمت توسط خریداران

(مصوب مورخ ۱۳۸۰/۵/۱۷ هیئت وزیران)

ماده ۱. سهام موضوع ماده (۱۱) قانون برنامه سوم توسعه پس از تعیین قیمت پایه سهام حسب مورد به شرح مواد (۲) و (۴) این آییننامه توسط شرکتهای مادر تخصصی، به منظور طی مراحل واگذاری از طریق بورس یا مزایده و کالتاً به سازمان خصوصیسازی ارایه خواهد شد.

ماده ۲. قیمت پایه سهام شرکتهایی که در بورس اوراق بهادار برای اولین بار عرضه میشوند طبق ضوابط مورد عمل بورس اوراق بهادار تعیین خواهد شد.

ماده ۳. حداقل قیمت پایه سهام شرکتهایی که در زمان تصویب این آیین نامه در بورس اوراق بهادار عرضه شده و دارای قیمت تابلو میباشند، برابر آخرین قیمت سهام مذکور در تابلو بورس در روز قبل از عرضه سهام در بورس است.

ماده ۴. قیمت پایه سهام موضوع ماده (۱۱) قانون برنامه سوم توسعه برای واگذاری به روش مزایده بانگارش تداوم فعالیت شرکت ذیربط و تعهد خریداران به این تداوم، به شرح زیر

تعیین میگردد:

(الف) قیمت پایه سهام شرکت های سودده از حاصل تقسیم "سود خالص قبل از مالیات" بر "نرخ بازده سرمایه گذاری" و با توجه به عوامل مؤثر در تعدیل سود شرکت و همچنین تأثیر عوامل جانبی که قیمت پایه سهام شرکت را تعدیل مینماید، به شرح مندرج در تبصره (۲) و بند (ب) ذیل این ماده تعیین میگردد. نرخ بازده سرمایه گذاری معادل نرخ مؤثر سود علیالحساب سپرده های سرمایه گذاری بلندمدت پنج ساله بانکی به اضافه پنج (۵) درصد تعیین می شود.

تبصره ۱: "شرکت سودده" در این آیین نامه به شرکتی اطلاق می شود که نتیجه عملیات آن در سه سال متوالی قبل از سال واگذاری، به سود خالص قبل از مالیات منجر شده باشد.

تبصره ۲: مبنای تعیین سود خالص قبل از مالیات، میانگین سود سه سال آخر شرکت قبل از سال واگذاری و با توجه به عوامل مؤثر در تعدیل آن به شرح زیر خواهد بود:

(۱) درآمدها و هزینه های استثنایی و نیز درآمدهای حاصل از فروش دارایی های اسقاطی یا موجودی ناباب و مانند آن در محاسبه سود خالص قبل از مالیات منظور نمی شود.

(۲) چنانچه متوسط تولید سالهایی که مبنای محاسبه سود خالص قبل از مالیات قرار گرفته کمتر از هفتاد (۷۰) درصد بالاترین تولید هریک از سنوات پنج سال آخر شرکت باشد، جهت سال های مزبور، سود مربوط با احتساب هفتاد (۷۰) درصد بالاترین تولید هریک از سنوات

پنج سال گذشته تقویم میگردد.

(ب) عوامل جانبی

موضوع بند (الف) این ماده که باعث تعدیل قیمت پایه سهام شرکت می شود، به شرح زیر است:

(۱) در صورتی که سرمایه شرکت در سال واگذاری سهام با سال ما قبل آن از محل آورده نقدی یا مطالبات سهامداران افزایش یافته باشد، صد (۱۰۰) درصد مبلغ افزایش سرمایه به ارزش کل شرکت افزوده می شود. همچنین مبالغ نگهداری شده در شرکت از محل سود سال قبل از واگذاری تحت هر عنوان، به قیمت پایه شرکت اضافه می شود.

(۲) در مواردی که مالیات بر درآمد شرکت از طریق رسیدگی به دفتر و برگشت هزینه به حالت عادی تعیین گردیده ولی قطعی نشده است، مالیات های قطعی نشده مزبور به نسبت تفاوت میانگین مالیات های قطعی شده و محاسبه شده در آخرین سه سالی که مالیات های شرکت به حالت مذکور قطعی شده است، محاسبه و تفاوت بین مالیات های مزبور و ذخایر مربوط از قیمت پایه سهام کسر می شود.

(۳) هفتاد (۷۰) درصد تفاوت بین قیمت دفتری و ارزش روز دارایی های منقول و غیرمنقولی که برای عملیات شرکت ضروری نمیباشد، به تشخیص شرکت مادر تخصصی به قیمت پایه سهام اضافه خواهد شد.

(۴) قیمت تمام شده طرح‌های توسعه و تکمیل طرح‌های نیمه تمام یا آماده بهره‌برداری یا

طرح‌هایی که کمتر از پنج (۵) سال از شروع بهره‌برداری آنها گذشته باشد، به شرح زیر

محاسبه و تفاوت حاصل به قیمت پایه سهام اضافه می‌شود:

(۱-۴) در خصوص هزینه‌های ارزی اعم از خرید ماشین‌آلات یا سایر هزینه‌ها، جمع

هزینه‌های ارزی به قیمت روز ارز برای سرمایه‌گذاری و یا قیمت دارایی‌های مزبور براساس

نظر کارشناسی رسمی محاسبه خواهد شد.

(۲-۴) در خصوص هزینه‌های ریالی براساس شاخص عمده فروشی در بخش مربوط، اعلام

شده از سوی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و یا نظر کارشناسی محاسبه خواهد شد.

انتخاب کارشناس از بین افراد خبره یا کارشناسان رسمی دادگستری توسط شرکت مادر

تخصصی انجام می‌شود.

(۵) تفاوت بین قیمت دفتری و ارزش سهام و سرمایه‌گذاریهای انجام شده در سایر شرکت‌ها

حسب مورد به قیمت معامله شده در بورس یا ارزیابی آن به روش ارزیابی انجام شده در

شرکت سرمایه‌گذار، مطابق این آیین‌نامه، اضافه یا از آن کسر می‌شود. در مواردی که سود

این قبیل سرمایه‌گذاریها در حسابها عمل شده باشد، سود منظور شده میباید از سود خالص

قبل از مالیات کسر شود.

(پ) قیمت پایه سهام سایر شرکت‌ها با توجه به شرایط خاص هر یک از آنها حسب مورد با

پیشنهاد شرکت مادر تخصصی، تأیید هیأت عالی واگذاری و اعمال یکی از شیوه‌های ذیل توسط شرکت مادر تخصصی مربوط تعیین می‌گردد:

(۱) ارزش روز خالص دارایی‌های شرکت (قیمت روز دارایی‌ها پس از کسر کلیه بدهی‌ها).

(۲) تنزیل خالص جریان وجوه نقد شرکت در ده سال آینده با اعمال نرخ مذکور در بند

(الف) ماده (۴) این آیین‌نامه.

(۳) ارزش اسمی سهام.

(۴) ارزش ویژه دفتری (به شرط مثبت بودن).

(۵) ارزش اسمی سهام حداکثر ده سال قبل از سال واگذاری با اعمال شاخص تورم

عمده‌فروشی.

تبصره ۳: سهام مدیریتی، آن تعداد سهامی است که دارنده آن بتواند حداقل یک عضو در

ترکیب هیأت مدیره تعیین نماید.

تبصره ۴: سهام کنترلی، آن تعداد سهامی است که دارنده آن امکان اتخاذ تصمیم در مجمع

عمومی عادی را داشته باشد.

ماده ۶. چنانچه پس از درج آگهی فروش بر مبنای قیمت تعیین شده، موضوع بند (پ) ماده

(۴) این آیین‌نامه، سهام عرضه شده فروش نرود، به پیشنهاد مشترک شرکت مادر تخصصی

ذریط و سازمان خصوصیسازی و با تصویب هیأت عالی واگذاری، فروش سهام به بهایی کمتر از قیمت پایه مجاز است.

ماده ۸. پرداخت قیمت توسط خریداران با رعایت ترتیبات زیر صورت می گیرد:

(الف) چنانچه سهام در سازمان بورس اوراق بهادار عرضه و فروخته شود، پرداخت قیمت با توجه به ضوابط مورد عمل در سازمان مذکور خواهد بود.

(ب) چنانچه سهام به روش مزایده عرضه و به صورت نقدی فروخته شود، پرداخت قیمت براساس آییننامه معاملاتی سازمان خصوصیسازی و با رعایت مفاد این آییننامه خواهد بود.

(پ) چنانچه واگذاری سهام به صورت اقساط صورت پذیرد، پرداخت قیمت براساس آیین نامه "بند (ه) ماده (۱۴) قانون برنامه سوم توسعه" موضوع برقراری نظام اقساطی فروش سهام خواهد بود.

۸. "قیمت پیشنهادی،" نرخى است که برای هر واحد اوراق بهادار از طرف کار گزار وارد سامانه معاملات می شود.

۹. "قیمت باز،" نرخى است که اختیار تعیین آن از طرف "مشتری" به کار گزار واگذار می شود.

۱۰. "قیمت محدود"، نرخى است که حداکثر یا حداقل آن از طرف "مشتري" به کارگزار اعلام می شود.

۱۱. "قیمت معین"، نرخ ثابتی است که توسط "مشتري" برای انجام معامله به کارگزار اعلام می شود.

۱۲. "واحد پایه معاملاتی متعارف"، حداقل میزان اوراق بهادار در هر معامله است که توسط "سازمان" تعیین می شود.

۱۳. "واحد پایه معاملاتی نامتعارف"، میزان اوراق بهاداری که از واحد پایه معاملاتی متعارف کمتر است.

۱۴. "قیمت آغازین"، قیمتی است که در شروع جلسه رسمی معاملاتی برای هر ورقه بهادار در تابلو بورس اعلام می شود.

۱۵. "قیمت پایانی"، قیمت هر ورقه بهادار در پایان هر جلسه رسمی معاملاتی بورس است که محاسبه و توسط سازمان اعلام می شود.

۱۶. "حجم مبنا"، تعداد اوراق بهادار از یک نوع است که هر روز باید مورد دادوستد قرار گیرد تا کل درصد تغییر آن روز، در تعیین قیمت روز بعد ملاک باشد.

۱۷. "سهم شناور آزاد" هر شرکت، بخشی از سهام آن شرکت است که دارندگان آن آماده عرضه و فروش آن سهام می‌باشند، و قصد ندارند با حفظ آن قسمت از سهام، در مدیریت شرکت مشارکت نمایند.

۱۸. "دامنه نوسان قیمت"، پایین‌ترین تا بالاترین قیمتی است که در آن دامنه، طی یک یا چند جلسه رسمی معاملاتی بورس، قیمت می‌تواند نوسان داشته باشد.

۱۹. "بستن نماد"، توقف معاملات هر یک از انواع اوراق بهادار طی دوره معین طبق دستورالعمل مربوطه می‌باشد.

۲۰. "محدودیت حجمی"، حداکثر تعداد اوراق بهاداری است که در هر نماد معاملاتی طی هر سفارش در سامانه معاملات وارد می‌شود. این رقم مضرب صحیحی از "واحد پایه معاملاتی متعارف" است.

۲۱. "سپرده گذاری"، عملیاتی است که طی آن اوراق بهاداری که در سامانه معاملات به ثبت رسیده است، قابلیت معامله پیدا می‌کند.

۲۲. "تسویه و پایاپای"، مرحله پایانی انجام معامله است که طی آن مالکیت اوراق بهادار به خریدار و وجوه حاصل از معامله به فروشنده منتقل می‌شود.

۲۳. "نماد معاملاتی"، شناسه‌ای است که برای هر یک از اوراق بهادار به صورت منحصر به فرد در سامانه معاملات تعریف شده است. این شناسه می‌تواند به صورت حروف، عدد و یا ترکیبی از هر دو باشد.

۲۴. "کد معاملاتی"، شناسه "مشتری" جهت انجام معامله اوراق بهادار در سامانه معاملات است. این شناسه به صورت حروف، عدد، و یا ترکیبی از هر دو می‌باشد.

۲۵. "کد معاملاتی گروهی"، شناسه‌ای است که برای ورود سفارش‌های خرید و یا فروش گروهی برای هر شرکت کارگزاری در سامانه معاملات تعریف شده است. این شناسه به صورت حروف، عدد، و یا ترکیبی از هر دو می‌باشد.

۲۶. "سامانه معاملاتی"، سیستم رایانه‌ای است که دریافت سفارش‌های خرید و فروش، تطبیق سفارش‌ها و در نهایت انجام معاملات از طریق آن انجام می‌شود.

۲۷. "ایستگاه معاملاتی"، پایانه معاملاتی کارگزار است که با سامانه معاملاتی بورس در ارتباط می‌باشد. هر "ایستگاه معاملاتی" با کدی مشخص می‌شود که به آن "کد ایستگاه معاملاتی" گویند. ایستگاه‌های معاملاتی هر کارگزار با کدهای جداگانه تعریف می‌شود.

۲۸. "معامله بلوک"، معاملاتی است که در آن قواعد مربوط به محدودیت حجمی و محدودیت قیمتی رعایت نمی‌شود. (مقرر گردید این بند مراعی بماند تا چگونگی دستورالعمل مربوطه مشخص گردد.)

۲۹. "معامله ترجیحی"، انتقال سهام شرکت های دولتی به کارکنان واحدها به منظور اجرای برنامه های خصوصی سازی است که به نرخ معینی انجام می شود.
۳۰. "معاملات اشخاص خارجی"، خرید و فروش اوراق بهادار اشخاص خارجی است که حسب مورد، پس از اخذ مجوز از مراجع ذی ربط، اقدام به معامله اوراق بهادار می کنند.
۳۱. "معاملات دوطرفه"، معاملاتی است که کارگزار هم زمان نقش کارگزار خریدار و فروشنده را برعهده دارد.
۳۲. "معاملات خوشه ای"، خرید یا فروش مجموعه ای از اوراق بهادار است که به طور یک جا معامله می شود.
۳۳. "معاملات چرخشی"، معاملاتی است که با تکمیل چرخه آن ظرف یک جلسه معاملاتی، وضعیت مالکیت طرفین معامله تغییری نمی کند.
۳۴. "معاملات مشروط"، معاملاتی است که برای انجام و یا نحوه تسویه آن، شرایطی برابر مقررات "سازمان" تعیین شده باشد.
۳۵. "معاملات با اقربا"، خرید و فروش اوراق بهادار با همسر و اقربای درجه یک (طبقه اول نسبی طبق تعریف قانون مدنی) است.
۳۶. "معاملات اعتباری"، معاملاتی است که درصدی از ثمن معامله از طریق بانک و یا مؤسسه مالی یا اعتباری تأمین مالی شده باشد.

۳۷. "معاملات تجدید ساختار"، انتقال اوراق بهادار از طرف شرکت مادر به شرکت های تابعه با هدف تجدید ساختار است.

۳۸. "معاملات عمده"، معاملاتی است که تعداد سهام مورد معامله از درصد معینی از کل سهام آن شرکت، یا حجم معاملات آن طی دوره معین، و یا حجم معاملات کل بازار طی مدت معین، بیشتر باشد.

۳۹. "خرید گروهی"، خرید اوراق بهادار توسط کارگزار با کد معین، و تخصیص آن به مشتریان است.

۴۰. "فروش گروهی"، فروش اوراق بهادار تجمیع شده تعدادی از مشتریان با کد معین کارگزار می باشد.

۴۱

۴۹. "حراج"، سازوکاری برای دادوستد اوراق بهادار برپایه انطباق سفارش های خرید و فروش مشتریان با در نظر گرفتن اولویت قیمت و زمان است.

ماده ۳. معاملات بورس، مگر در مواردی که در این آیین نامه آمده است، به طریقه حراج انجام می شود. کارگزاران پیشنهادهای خرید و فروش خود را با توجه به سفارش های خریداران و فروشندگان، تعداد اوراق بهادار و قیمت آنها را در سامانه معاملاتی وارد خواهند نمود.

ماده ۴. معاملات بورس با رعایت اولویت قیمت و زمان ورود سفارش به سامانه معاملاتی انجام می شود. جزییات نحوه انجام معاملات در "دستورالعمل نحوه انجام معاملات" خواهد آمد.

ماده ۶. هیئت مدیره سازمان می تواند در مواردی که نوسان غیرعادی در قیمت پیشنهادی یا

معاملاتی* اوراق بهادار در هر جلسه مشاهده کند، از انجام معامله جلوگیری نماید. همچنین

هیئت مدیره می تواند با رعایت ماده ۳۰ قانون تأسیس بورس اوراق بهادار نسبت به توقف کل

معاملات هنگامی که نوسانات کل بازار بسیار شدید است، اقدام کند. چگونگی انجام کار در

دستورالعمل "توقف معاملات" خواهد آمد. هیئت مدیره سازمان می تواند اختیارات موضوع این

ماده را به دبیر کل تفویض نماید.

ماده ۸. انواع معاملات اوراق بهادار، شرایط معامله، میزان اطلاعاتی که در زمان معامله می باید

انتشار یابد، مراحل انجام سفارش خرید و فروش، و سایر شرایط انجام معامله در "دستورالعمل نحوه

انجام معاملات" خواهد آمد. تسویه وجوه و پایاپای اوراق بهادار و شرایط تسویه خارج از اتاق

پایاپای، بر طبق "دستورالعمل سپرده گذاری، تسویه، و پایاپای" انجام خواهد شد.

ماده ۹. معاملات بورس باید در شرایط رقابتی و همواره به صورت حراج انجام شود. در صورتی

که انجام معامله ای به صورت حراج ممکن نباشد، این معاملات با مصوبه شورای بورس خارج از

جلسه رسمی معاملات قابل انجام است.

ماده ۱۱. وجوه مربوط به سهام معامله شده در بورس همراه با وکالت نامه فروش سهام و اصل سهام

باید حداکثر تا ۷۲ ساعت از تاریخ معامله بین کارگزاران خریدار و فروشنده ردوبدل گردد.

کارگزار فروشنده، موظف است تشریفات مربوط به انتقال سهام معامله شده را ظرف ۷۲ ساعت (سه جلسه معاملاتی) از تاریخ معامله انجام داده و سهام را تحویل خریدار نماید. در صورتی که علل یا توافقی دیگر در مورد تحویل بعد از مهلت های تعیین شده، وجود داشته باشد، مراتب باید حداکثر تا پایان نشست رسمی معاملاتی مربوط کتباً به اطلاع دبیرکل سازمان برسد. در هر صورت، معامله انجام شده، قطعی به شمار می رود. ساعات تسویه و یا مدت زمان مربوط به انتقال سهام، با نظر هیئت مدیره و براساس "دستورالعمل سپرده گذاری، تسویه و پایاپای" انجام خواهد شد.

ماده ۱۲. وجوه مربوط به معامله های اوراق مشارکت باید حداکثر ظرف ۲۴ ساعت از تاریخ معامله، واریز شود. در صورتی که وجوه اوراق مشارکت پس از ۲۴ ساعت پرداخت نشود، کارگزار فروشنده می تواند درخواست ابطال معامله یا اخذ جریمه هر روزی که وجه دیرتر پرداخته می شود، اقدام نماید. در هر صورت، کارگزار خریدار نمی تواند تقاضای ابطال معامله انجام شده را نماید و موظف به پرداخت خسارت به کارگزار فروشنده، است. جزییات پایاپای و تسویه اوراق مشارکت براساس مفاد "دستورالعمل سپرده گذاری، تسویه، و پایاپای" خواهد بود.

ماده ۱۳. نحوه تکمیل اسناد مربوط به معاملات و تحویل آنها به "سازمان" و نیز نحوه تسویه وجه طبق دو دستورالعمل "نحوه انجام معاملات" و "سپرده گذاری، تسویه و پایاپای" انجام می شود.

ماده ۱۵. انجام معاملات قهری، قانونی، اشخاص خارجی، گروهی، خوشه‌ای، مشروط، با اقربا، اعتباری، تجدید ساختار و ترجیحی طبق دستورالعمل‌های "نحوه انجام معاملات" و "سپرده‌گذاری، تسویه، و پایاپای" انجام خواهد شد.

ماده ۱۶. کارگزاران موظف‌اند از انجام معاملات چرخشی اجتناب کنند، و در صورتی که سهواً این نوع معاملات را انجام داده، و بعداً به ماهیت معامله پی بردند، مراتب را بلافاصله به دبیرکل اطلاع دهند. جزییات مربوطه در "دستورالعمل نحوه انجام معاملات" خواهد آمد.

ماده ۱۷. در مواقعی که اعلام خرید کارگزاران یا قطعیت معامله مورد تردید باشد، رأی دبیرکل سازمان یا نماینده وی در حل اختلاف، قطعی و لازم‌الاتباع می‌باشد.

ماده ۱۸. معاملات عمده براساس "دستورالعمل معاملات عمده" انجام می‌شود.

ماده ۱۹. نحوه و چگونگی وثیقه‌گذاری اوراق بهادار بر طبق "دستورالعمل توثیق اوراق بهادار" انجام می‌شود.

ماده ۲۳. نحوه ادامه معاملات ناتمام اوراق بهادار در نشست معاملاتی بعدی، بر طبق "دستورالعمل نحوه انجام معاملات" انجام می‌شود.

ماده ۲۴. بازکردن و بستن نمادهای معاملاتی و صدور مجوز توقف نماد براساس "دستورالعمل توقف نمادها" انجام خواهد شد.

ماده ۲۵. سازمان موظف است اطلاعات لازم از جمله قیمت آغازین و پایانی، شاخص و میزان سهم شناور آزاد را برای تحلیل بازار و انجام معاملات عادلانه و مبتنی بر عرضه و تقاضا به نحو مقتضی در اختیار بازار قرار دهد. آیین نامه "افشای اطلاعات شرکت های پذیرفته شده در بورس" و "دستورالعمل نحوه انجام معاملات" ملاک تصمیم در این مورد خواهد بود.

ماده ۲۶. نحوه انجام معاملات اوراق بهادار مختلف از جمله سهام، حق تقدم سهام، اوراق مشارکت، سبد سهام، و هر نوع اوراق بهاداری که به تصویب هیئت پذیرش می رسد، براساس "دستورالعمل نحوه انجام معاملات" خواهد بود.

ماده ۲۹. کارگزاران مکلف اند دفاتر سفارش های دریافتی خود را مطابق دستورالعمل های مربوطه ثبت و از فرم هایی که سازمان مقرر می دارد استفاده کنند. مسئولیت حفظ فرم های سفارش مکتوب و الکترونیک و اطمینان از صحت سفارش های انجام شده با کارگزاران است.

ماده ۳۰. کارگزاران مکلف اند تمام وجوهی را که از مشتریان خود برای انجام معامله دریافت می دارند، در پایان هر روز در حساب جاری مخصوصی که نزد یکی از بانک ها و تحت عنوان "حساب جاری معاملاتی کارگزاری" به نام خود باز می کنند، منظور نمایند. در برگه مخصوصی که سازمان برای منظور نمودن وجه تهیه می کند، باید ذکر شود که وجوه مزبور بابت فروش یا خرید چه تعداد سهام یا اوراق مشارکت متعلق به فروشنده یا خریدار (با ذکر نام و مشخصات فروشنده یا خریدار) می باشد. کارگزاران مجاز نیستند به هیچ وجه وجوه مشتری را برای مدتی خارج از زمان تعیین شده در دستورالعمل نزد خود نگاه دارند، و یا هرگز از محل وجوه آنها، برای

سایر مشتریان و یا کارگزاری خود، معامله‌ای انجام دهند. جزییات امر در آیین‌نامه "نحوه نگهداری وجوه مشتریان" خواهد آمد.

ماده ۳۱. کارگزاران و نمایندگان آنها که در امور مربوط به خرید و فروش سهام فعالیت دارند می‌توانند تا میزان نصاب‌های مندرج در زیر برای خود و افراد تحت تکفل خود، سهام به قیمت تابلو خریداری نمایند:

الف) اعضای حقیقی و نمایندگان اشخاص حقوقی عضو هیئت‌مدیره و مدیرعامل و کارکنان شرکت‌های کارگزاری جمعاً تا سقف ۲۵۰ میلیون ریال (به قیمت خرید).

ب) شرکت‌های کارگزاری تا سقف صد درصد سرمایه ثبت و پرداخت شده و یا هفتاد درصد ارزش ویژه حقوق صاحبان سهام شرکت کارگزاری هر کدام که کمتر باشد.

تبصره: کارگزاران عبارت‌اند از مدیران عامل و اعضای هیئت‌مدیره شرکت‌های کارگزاری و نمایندگان کارگزاران عبارت‌اند از نمایندگان موضوع ماده (۱۲) قانون تأسیس بورس اوراق بهادار و دارندگان گواهی‌های بورس که در بورس فعالیت می‌کنند.

ماده ۳۲. کلیه افرادی که در دبیرخانه‌های شورای بورس و هیئت‌پذیرش و هیئت نظارت، "سازمان"، هیئت نظارت و هیئت‌پذیرش انجام وظیفه می‌نمایند می‌توانند تا میزان ۲۵۰ میلیون ریال (به قیمت خرید) برای خود و افراد تحت تکفل خود جمعاً سهام خریداری نمایند.

تبصره ۱: در موارد مندرج در مواد ۳۱ و ۳۲ فروش هر سهم ۳ ماه پس از زمان خرید مجاز خواهد بود. خرید سهام در عرضه‌های اولیه و تا پایان ده روز کاری پس از عرضه اولیه مجاز نمی‌باشد.

تبصره ۲: کلیه افرادی که در مجموعه سازمان، هیئت پذیرش، دبیرخانه‌های شورای بورس و هیئت پذیرش و هیئت نظارت و هم‌چنین افرادی که در شرکت‌های کارگزاری انجام وظیفه می‌نمایند، و نیز کلیه اعضای شرکت‌های تابعه سازمان بورس اوراق بهادار در زمره افراد مشمول این ماده و تبصره ۱ آن قرار می‌گیرند.

تشکیل سبد سرمایه گذاری در اوراق بهادار (مصوب کمیسیون فرعی شورای بورس)

ماده ۱: تعاریف

سبد اوراق بهادار: مجموعه دارایی‌های مالی است که از محل وجوه حساب سبد اوراق بهادار خریداری و طبق مقررات این آیین‌نامه اداره شده و در این آیین‌نامه «سبد» نامیده می‌شود.

حساب سبد اوراق بهادار: حسابی است که به درخواست مدیر و به منظور تمرکز وجوه سرمایه گذاران نزد یکی از بانک‌های کشور، تحت نظارت امین و به نام

مدیر افتتاح می شود. منابع این حساب صرف سرمایه گذاری در دارایی های

مالی و همچنین پرداخت هزینه های موضوع این آیین نامه می شود و به

اختصار «حساب» نامیده می شود.

برگه گواهی مشارکت : سندی است با نام که سرمایه گذار در قبال سرمایه گذاری خود در «سبد»

دریافت می کند و بیانگر میزان مشارکت مشاعی دارنده آن در «سبد» می باشد.

امین : یکی از بانک ها، مؤسسات مالی و اعتباری و بیمه ها و یا سایر مؤسسات مالی معتبر کشور

است که همواره بر کلیه دارایی های متعلق به سرمایه گذاران در «سبد» نظارت کامل دارد.

«امین» مسئولیت ها و وظایف دیگری نیز طبق این آیین نامه برعهده دارد.

شرایط سبد اوراق بهادار و مراحل شکل گیری آن

ماده ۲ : به منظور دسترسی غیرمستقیم سرمایه گذاران و اشخاص غیرحرفه ای به بازار سرمایه،

سبد سرمایه گذاری در اوراق بهادار به شرح مندرج در این آیین نامه و با افتتاح حساب

سبد تشکیل می شود. حساب «سبد» پس از پذیرش درخواست تشکیل سبد توسط هیأت

پذیرش به نام مدیر و تحت نظارت امین افتتاح می شود.

تبصره : به درخواست «مدیر» و با تأیید «امین» می توان بیش از یک حساب بانکی برای هر

«سبد» افتتاح کرد.

ماده ۳ : منابع لازم برای آغاز فعالیت هر «سبد» از محل فروش «برگه‌های گواهی مشارکت» در

دوره پذیره‌نویسی تأمین می‌گردد. دوره پذیره‌نویسی برابر ۱۰ روز کاری رسمی است.

نحوه اداره «سبد اوراق بهادار»

ماده ۱۷ : کلیه مبالغ نقدی دریافتی از محل فروش اوراق بهادار، سود سپرده اوراق مشارکت، سهام

و امتیازات مربوط به دارایی‌های مالی به حساب «سبد» واریز خواهد شد کلیه مبالغ لازم

برای خرید اوراق بهادار، پرداخت هزینه‌ها و نیز تسویه نهایی در پایان دوره فعالیت «سبد»

از طریق این حساب انجام می‌شود.

ماده ۱۹ : مسئولیت نهایی تسویه حساب به عهده «مدیر» است که تحت نظارت امین اقدام می‌نماید.

حق الزحمه قطعی «امین» بعد از تأیید «حسابرس» پرداخت می‌شود. حق الزحمه «مدیر» پس

از تأیید ارقام از سوی «حسابرس» و همچنین حق الزحمه حسابرس، با مجوز «امین» توسط

«مدیر» قابل پرداخت خواهد بود.

ماده ۲۱ : طی سه ماهه پایان دوره فعالیت هر سبد، «مدیر» می‌تواند «سبد» جدیدی تشکیل دهد و

نسبت به فروش دارایی‌های قدیم به «سبد» جدید اقدام کند. امنا و حساب‌رسان هر دو «سبد»

باید صحت انتقال را تأیید کنند.

بازار ثانویه برگه‌های مشارکت :

ماده ۲۳: از پذیرش سبد در بورس اوراق بهادار توسط هیأت پذیرش، سازمان اجازه معاملات ثانویه «برگه‌های گواهی مشارکت» را صادر و با تخصیص نماد جداگانه و تعریف شاخص مستقل در تابلو مخصوص سبد انجام معاملات آنها را در بورس اوراق بهادار ممکن می‌کند.

سایر موارد:

ماده ۲۷: در صورتی که «مدیر» «سبد» شرکت کارگزاری باشد، آن شرکت حق معامله «برگه‌های گواهی مشارکت» همان سبد را در بازار ثانویه نخواهد داشت همچنین معامله بین «سبد» و مشتریان کارگزاری مجاز نمی‌باشد.

ماده ۲۹: از معاملات «برگه‌های گواهی مشارکت» موضوع این آیین‌نامه، وجوهی تحت عنوان «ذخیره توسعه بورس» دریافت نخواهد شد.

۱- نحوه محاسبه قیمت پایانی

محاسبه قیمت پایانی هر نماد برای اعمال در محاسبات شاخص و در صورتی که نماد مذکور در آن روز معامله داشته باشد، به شرح زیر است:

▪ اگر حجم معامله شده از حجم مبنا کمتر باشد:

$$\text{Price} = \text{Closing price} + (\text{Traded volume}) / (\text{Base Volume}) * (\text{VWAP} - \text{Closing Price})$$

در این فرمول داریم:

Price = قیمت سهام برای محاسبه در شاخص

Closing price = قیمت پایانی روز معاملاتی قبلی

Traded Volume = حجم معامله شده از آن نماد در جلسه معاملاتی جاری

Base Volume = حجم مبنا

VWAP = قیمت میانگین وزنی، نحوه محاسبه VWAP (Volume Wiegthed

Average Price) به شرح زیر است:

$$VWAP = \frac{Price * Traded Volume}{Traded Volume}$$

که در آن:

Traded Volume of trade = حجم هر معامله

Price = قیمت هر معامله

▪ اگر حجم معامله شده نماد از حجم مبنا بیشتر باشد، همان قیمت VWAP مبنای

محاسبه قیمت پایانی در شاخص خواهد بود.

۲- نحوه محاسبه شاخص

چگونگی محاسبه شاخص کل، شاخص تابلوهای اصلی و فرعی، شاخص صنعت و شاخص

گروه‌ها به شرح زیر است:

$$Index = \frac{(P_n * Q_n) * 100}{Base} \quad \text{(فرمول لاسپیرز):}$$

P_n = قیمت بر اساس فرمولهای فوق

Qn = سرمایه شرکت

Base = عدد پایه

برای شاخص کل، مجموع حاصلضرب آخرین قیمت در سرمایه کلیه شرکتها بر عدد پایه

تقسیم شده و با ضرب در عدد ۱۰۰ شاخص کل محاسبه می شود.

برای تابلو اصلی و فرعی کسر فوق فقط برای شرکتهای موجود در آن تالار محاسبه شده و

برای گروههای صنعت، شاخص آن گروه بر اساس فرمول فوق و فقط برای آن گروهها محاسبه

می شود .

قیمت های تعادلی و تعدیل پایه:

۱- هنگام افزایش سرمایه از محل اندوخته (سهام جایزه):

هنگام افزایش سرمایه به صورت سهام جایزه، با توجه به اینکه در این موارد آورده نقدی

نداریم، لذا پایه شاخص نیز تعدیل نخواهد شد و اگر قیمت سهام متناسب با افزایش سرمایه و

مطابق فرمول زیر کاهش یابد، شاخص تغییر نخواهد کرد:

$$\text{Adjusted Price} = \text{Close Price} / (1 + a)$$

Adjusted Price = قیمت تعادلی

Close Price = قیمت پایانی روز معاملاتی قبلی

a = ضریب افزایش سرمایه

حال اگر نمادی که افزایش سرمایه داشته است با قیمت تعادلی (Adjusted Price) باز شود، تغییر قیمت در شاخص نخواهیم داشت. بدیهی است اگر نماد مذکور با قیمتی بالاتر از قیمت تعادلی باز شود، افزایش شاخص و در صورتی که با قیمتی پایین تر از قیمت تعادلی باز شود کاهش شاخص خواهیم داشت.

۲- هنگام افزایش سرمایه از محل آورده نقدی (حق تقدم خرید):

در هنگام افزایش سرمایه از محل آورده نقدی، با توجه به آورده نقدی یا مبلغ صرف سهام، پایه شاخص مطابق فرمول زیر نیازمند تعدیل خواهد بود:

$$\text{New Base} = \text{Old Base} * (\text{Old Cap} + 1000 * \text{Right Cap}) / \text{Old Cap}$$

Old Base = پایه شاخص روز قبل

Old Cap = ارزش بازار روز قبل

Right Cap = سرمایه حق تقدم

بعد از باز شدن نماد اگر سهام با قیمت تعادلی زیر باز شود، شاخص تغییر نخواهد یافت و اگر سهم با قیمت بالاتر از قیمت تعادلی باز شود افزایش شاخص خواهیم داشت:

$$\text{Adjusted Price} = (\text{Close Price} + 1000 * a) / (1+a)$$

Adjusted Price = قیمت تعادلی پس از افزایش سرمایه

Close Price = قیمت پایانی روز معاملاتی قبل

a = ضریب افزایش سرمایه

شایان ذکر است که هنگام کاهش سرمایه (در صورتی که همراه با آورده نقدی نباشد) نیز همانند سهام جایزه عمل شده و در هنگام محاسبه قیمت تعادلی ضریب افزایش سرمایه منفی است.

۳- هنگام افزایش سرمایه همزمان به صورت حق تقدم خرید سهام و سهام جایزه: در مواقع افزایش سرمایه با توجه به آورده نقدی یا مبلغ صوف سهام نیاز به تعدیل پایه شاخص خواهیم داشت. جهت تعدیل پایه داریم:

$$\text{New Base} = \text{Old Base} * (\text{Old Cap} + 1000 * \text{Right Cap}) / \text{Old Cap}$$

Old Base = پایه شاخص روز قبل

Old Cap = ارزش بازار روز قبل

Right Cap = سرمایه حق تقدم

بعد از باز شدن نماد اگر سهام با قیمت تعادلی زیر باز شود شاخص تغییر نخواهد یافت و اگر سهم با قیمت بالاتر از قیمت تعادلی باز شود، افزایش شاخص خواهیم داشت:

$$\text{Adjusted Price} = (\text{Close Price} + 1000 * a) / (1 + a + b)$$

Adjusted Price = قیمت تعادلی پس از افزایش سرمایه

Close Price = قیمت پایانی روز معاملاتی قبل

a= ضریب افزایش سرمایه حق تقدم

b= ضریب افزایش سرمایه جایزه

شایان ذکر است که کاهش سرمایه (در صورتی که همراه با آورده نقدی نباشد) نیز همانند جایزه

عمل شده و در هنگام محاسبه قیمت تعادلی ضریب افزایش سرمایه منفی و جهت تعدیل پایه نیز

سرمایه منفی در فرمول لحاظ می شود.

۴- هنگام افزودن یک شرکت جدید به شاخص

در هنگام اضافه کردن یک شاخص جدید باید پایه شاخص به نحو زیر تعدیل شود تا تغییری

در عدد شاخص نداشته باشیم. بدیهی است که این تعدیل بعد از اولین معامله روی این نماد

خواهد بود:

$$\text{New Base} = \text{Old base} * (\text{old cap} + \text{capital} * \text{price}) / \text{old cap}$$

New base = پایه جدید شاخص

Old Base = پایه شاخص روز قبل

Capital = سرمایه شرکت وارد شده به شاخص

Price = قیمت معامله شده شرکت وارد شده به شاخص

Old Cap = ارزش بازار در پایان روز معاملاتی قبل ($P_n * Q_n$) ?

۵- شاخص بازده نقدی و قیمت

هدف از محاسبه این شاخص تاثیر اعلام سود نقدی بر پایه شاخص است و در حالت اعلام سود با توجه به کاهش احتمالی قیمت سهم، پایه شاخص به نحوی اصلاح خواهد شد که سبب کاهش شاخص نشود.

بدین منظور داریم:

$$\text{Index Tedpix} = \frac{P_n Q_n}{\text{base}} * 100$$

$\text{Index Tedpix} =$ شاخص بازده نقدی و قیمت

$P_n Q_n =$ ارزش بازار

$\text{Base} =$ پایه

در مواقع اعلام سود نقدی یا افزایش سرمایه جهت تعدیل پایه خواهیم داشت:

$$\text{Base Tedpix} = \left[\frac{\text{Base Tepix} * (P_n Q_n - D_n Q_n)}{P_n Q_n} + \frac{[\text{Base Tepix}] * \text{Base Tedpix}(t-1)}{\text{Base Tepix}(t-1)} \right]$$

$\text{Base Tedpix} =$ پایه شاخص بازده نقدی و قیمت

$\text{Base Tepix} =$ پایه شاخص کل

$P_n Q_n =$ ارزش بازار (به ازای هر سهم برابر است با قیمت * سرمایه)

$D_n Q_n =$ سود نقدی * سرمایه (به ازای شرکتهایی که سود اعلام کرده اند)

$\text{Base Tepix}(t-1) =$ پایه شاخص بازده نقدی و قیمت روز قبل

$\text{Base Tepix}(t-1) =$ پایه شاخص کل روز قبل

۶- شاخص بازده نقدی

$$\text{Index Tedix} = 1653 * \text{Base Tepix} / \text{Base Tedpix}$$

Index Tedix = شاخص بازده نقدی

Base Tepix = پایه شاخص کل

Base Tedpix = پایه شاخص بازده نقدی و قیمت

منابع : www.tse.ir

www.sena.ir

www.irandoc.ir